

26 of 31 DOCUMENTS

de Volkskrant**February 19, 2005**

Liever EU-Grondwet dan Nice ; Nederland vrij laat met discussie over Europese Grondwet

BYLINE: WIM VOERMANS**SECTION:** Forum; Pg. 15**LENGTH:** 1106 words

Zondag stemt Spanje naar verwachting voor de Europese Grondwet. Het Nederlandse referendum is dit voorjaar. De discussie nu is onnodig verwarrend, vindt **Wim Voermans**.

Over een aantal maanden gaat Nederland stemmen over de Europese Grondwet. Er is een referendumcommissie en een publiek debat komt op gang, een halfjaar na het moment waarop we nog daadwerkelijk invloed op de inhoud van de Grondwet konden uitoefenen. In Nederland zijn we niet erg op ons qui-vive geweest, zo lijkt het wel. De afgelopen jaren waren roerige jaren en we hebben in Nederland geen sterke grondwettelijke traditie of affiniteit.

Dat de publieke discussie over de Grondwet in Nederland rijkelijk laat wordt ingezet, heeft vervelende gevolgen. Ten eerste ontstaat het beeld van een opgedrongen Grondwet, een triomf van de Brusselse bureaucraten - volgens Geert Wilders' karikatuur van de Europese instituties (Forum, 15 februari). Ten tweede is de tijd erg kort om objectieve informatie te verschaffen over de inhoud van die Grondwet, wat, ten derde, het risico met zich brengt dat het referendum over van alles gaat, behalve over de inhoud van die Grondwet.

Dat risico wordt alleen maar groter, doordat de regering eigenlijk met de handen op rug gebonden campagne moet voeren: er mag niet te veel publiek geld in de pro-campagne, terwijl voor de tegencampagne - ook gefinancierd met publiek geld - minder scrupules bestaan. Tel daarbij op dat een aantal onjuiste beelden over Europa als oneliners goed bekken - Europa als superstaat (zie de column van Ronald Plasterk, Forum, 18 februari), als niet-democratisch bolwerk van bureaucraten, het Europees Parlement als machteloze kletsclub, et cetera - dan lijken de kansen voor een positieve uitslag al bij voorbaat verkeken.

Dat zou betreurenswaardig zijn want een 'nee' op basis van onvoldoende of onjuiste informatie is heel wat erger dan een 'ja' of 'geen mening' op basis van al even weinig informatie. Waar gaat een stem over de Europese Grondwet eigenlijk over? Ik zie vier punten.

In ieder geval gaat die stem over een Grondwet en niet over de Europese Unie als zodanig. Die Unie is er, die heeft bevoegdheden, instellingen, regels, 25 leden (in de toekomst wellicht 29) en die blijft bestaan of er nu wel of geen Grondwet komt. Die Unie is in minder dan vijftig jaar stap voor stap opgebouwd en heeft Europa van historische oorlogszone tot een vreedzaam en economisch welarend continent gemaakt. Uit die Unie stappen is - voor een open economie als de Nederlandse - even realistisch als het wegbreken uit de NAVO, de Verenigde Naties of terugkomen op het akkoord van Linggadjati. En dan nog, secessie kan niet via een 'nee' tegen de Grondwet, daarvoor moeten onder meer de Verdragen van Nice, Amsterdam en Maastricht worden opgezegd (die daartoe in tegenstelling tot de Grondwet overigens geen mogelijkheid bieden). Die scheiding zou zeer pijnlijk zijn, want we zijn met Europa als het ware in gemeenschap van goederen getrouwd.

Een stem over de Europese Grondwet gaat over een werkelijke 'Grondwet'. In de Europese Grondwet worden de

basisspelregels neergelegd voor de verhouding tussen de Europese instellingen, de lidstaten en hun bevolking. De Europese Unie is als verdragsorganisatie zo invloedrijk geworden, dat het nodig is principiële, rechtsstatelijke grenzen aan de machtsuitoefening te stellen. De Grondwet verankert voor het eerst die waarden en normen van de democratische rechtsstaat op Europees niveau.

Te weten: versterking van de democratie (via een grotere rol van het Europees Parlement, de nationale parlementen, en een burgerinitiatief), beperking van bevoegdheden (de Unie heeft alleen de bevoegdheden die lidstaten uitdrukkelijk hebben overgedragen, verder niet), machts-evenwicht (een politiek verantwoordelijke Commissie, grotere transparantie, gewogen stemverhouding), en een nog sterkere positie voor de onafhankelijk controlerende Europese rechter (met voorposten in de lidstaten).

In die Grondwet staat weinig nieuws. De 200 pagina's tekst en - voor wie er aardigheid in heeft - de circa 260 pagina's vaak voor Nederland niet relevante aangehechte protocollen, doen een stortvloed van nieuwe regeltjes vermoeden: een soort juridisch-technocratische coupe. Maar niets is minder waar. Circa 95 procent van de bepalingen uit de Grondwet is rechtstreeks overgenomen uit de eerdere verdragen of vormt een codificatie van de jurisprudentie van het Hof van Justitie, die op basis van die verdragen tot stand is gekomen. Slechts een klein aantal bepalingen is echt nieuw.

Willen we flexibeler procedures, om de bevoegdheden die de Unie al heeft slagvaardiger te kunnen uitvoeren in het Europa van de 25? (Nu is de stagnatie van besluitvorming op het terrein van vreemdelingen en veiligheidsbeleid een bron van Europese zorg).

Willen we een eenvormiger en daadkrachtiger buitenlands beleid, zodat we geopolitiek beter als machtsblok kunnen optreden? Willen we een democratischer, transparantere en efficiëntere Europese Unie, beperkt door en gebonden aan rechtsstatelijke regels en grondrechten van burgers?

Daar gaat het om. De Europese Grondwet geeft geen werkelijk nieuwe zelfstandige bevoegdheden aan de Unie: alleen de besluitvormingsprocedures worden aangepast. Daardoor krijgt Nederland inderdaad minder invloed, maar die invloed is al jaren tanende. Onder de rekenregels van het Verdrag van Nice hebben we maar een kleine invloed en die is kleiner geworden door de toetreding van de tien nieuwe lidstaten. Rekenmeesters, zoals de Zweedse politicoloog Jan-Erik Lane, hebben uitgerekend dat de Grondwet betrekkelijk weinig invloed heeft op het vermogen van Nederland om bepaalde voorstellen te blokkeren (dat was onder Nice al kleiner geworden en slinkt onder de Europese Grondwet marginaal).

Ten slotte. Een stem tegen de Europese Grondwet is een stem voor het Verdrag van Nice, en daarvan weten we dat het niet goed werkt. Het acht jaar oude verdrag is niet berekend op 25 lidstaten, de procedures zijn schimmig, Byzantijns en ineffectief, de economische dynamiek van de Unie verzandt erin, en de Europese bevolking blijft buitenspel. Dat is ook een kant van de zaak die aandacht verdient. De, niet te benijden, referendumcommissie zou daaraan aandacht moeten besteden, om te voorkomen dat de discussie over de Grondwet een schimmenspel wordt. Als we op dit ogenblik op een ding niet zitten te wachten is het wel het verder opschroeven van een jutterig sfeertje dat slechts verdraaide beelden en vooroordelen toelaat tot het publieke debat.

Wim Voermans is hoogleraar staats- en bestuursrecht aan de Universiteit Leiden.

LOAD-DATE: February 19, 2005

LANGUAGE: DUTCH